

Září 2019

Rodinné skupinové konference: přehled výsledků výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Možnost využití **rodinných skupinových konferencí (RSK)** při řešení trestné činnosti dětí a mládeže byla v našich podmínkách pilotně ověřována v rámci projektu Probační a mediační služby „Na správnou cestu!“ v letech 2012-2015. Celkem bylo uskutečněno 40 konferencí, jichž se zúčastnilo 50 pachatelů.

Naprostá většina účastníků RSK byla s tímto restorativním opatřením spokojena, a to jak s jeho průběhem, tak s dosaženým výsledkem. **Atmosféru**, která na konferenci panovala, hodnotili oběti i pachatelé jako vstřícnou, práci facilitátorů pak jako **vysoce profesionální**. Téměř ve všech případech se podařilo dojít ke společné dohodě, jak pachatel způsobené škody napraví.

Oběti si na RSK cenily zejména možnosti sdělit pachateli, jaký dopad na ně jeho skutek měl, a vyjádřit se k možnému řešení celého případu. Většina z nich věřila ve výchovný efekt konference, po jejím skončení se v souvislosti s trestným činem cítila lépe než před ní a RSK by doporučila lidem, kteří se stanou obětí podobného skutku. Pokud jde o **motivy účasti**, jako nejméně důležitá byla oběti překvapivě uváděna touha získat náhradu škody. Větší význam mělo přání slyšet od pachatele omluvu, přispět k jeho nápravě a vyhnout se zdlouhavému projednávání případu u soudu.

Pro většinu **pachatelů** byla nejsilnějším motivem účasti touha **osobně se poškozenému omluvit** a dohodnout se s ním na náhradě škody. Téměř 80 % pachatelů ale současně přiznávalo, že je motivovala také šance zajistit si tímto způsobem mírnější potrestání.

Recidiva pachatelů, kteří se RSK zúčastnili, byla zkoumána v roce 2019, a to na základě údajů o případném dalším odsouzení. Nový záznam v Rejstříku trestů mělo 29,8 % pachatelů. Závažnějšího skutku oproti činu řešenému na RSK se dopustilo 6 osob, méně závažného 5 osob a činu se stejnou trestní sazbou 3 osoby.

Podle pracovníků PMS, kteří v projektu působili jako **facilitátoři**, probíhala naprostá většina konferencí bez větších problémů. Zároveň ale zdůrazňovali, že RSK představují mimořádně náročné opatření. Velkou pozornost je nutné věnovat jejich přípravné fázi, a to zejména s ohledem na vhodnou motivaci účastníků a na jejich seznámení se základními principy tohoto způsobu projednání případu. Pro další rozvoj RSK v našich podmínkách doporučují facilitátoři specializaci pracovníků PMS na tuto činnost a zajištění adekvátních podmínek pro hladký průběh konference.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Za „kolébku“ rodinných skupinových konferencí je považován **Nový Zéland**. Ve snaze řešit velký podíl mladistvých z řad původního obyvatelstva mezi pachateli trestných činů byl v této zemi přijat v roce 1989 zákon, který umožnil využít tzv. „Whanau konference“ jako standardní způsob projednání všech méně závažných případů. Novozélandský model konferencí se následně stal inspirací pro další země, mimo jiné Austrálii, USA, Severní Irsko, Belgie či Holandsko. Přes rozdíly, které se v praxi objevují a které souvisejí se snahou přizpůsobit konference místním podmínkám, zůstávají jejich základní principy stejné. Jde především o **respekt pro rodinné příslušníky, možnost vyjádření** pro všechny účastníky, **citlivost ke kulturním i rodinným odlišnostem** a důraz na **zapojení oběti** do rozhodnutí o řešení případu a o nápravě škody. Využití rodinných skupinových konferencí v České republice usnadňuje skutečnost, že principy restorativní justice jsou jedním z koncepčních východisek **systému soudnictví ve věcech mládeže**. Důraz není kladen na potrestání pachatele, ale spíše na hledání způsobu, jak mu umožnit žít v souladu se zákonem, nalézt své sociální uplatnění a zároveň předejít konfliktním situacím souvisejícím se stíhanou trestnou činností.

ÚDAJE O VÝZKUMU

Výzkum byl realizován v letech 2018-2019.

Účinnost RSK byla zjišťována na základě dvou hledisek, a to míry uspokojení přímých účastníků a recidivy pachatelů.

Analyzovány byly dotazníky, které oběti a pachatelé vyplňovali jak před samotnou RSK, tak po jejím skončení.

Recidiva byla zkoumána v období 3 až 4 let od uskutečnění RSK (do vzorku byli zahrnuti všichni pachatelé, kteří se daného projektu v letech 2014-2015 zúčastnili).

Uskutečněno bylo expertní dotazníkové šetření, zaměřené na názory a zkušenosti pracovníků PMS, kteří v projektu působili jako facilitátoři.

TEORETICKÝ RÁMEC VÝZKUMU

Rodinné skupinové konference představují opatření, která vychází z filozofie restorativní justice a která nachází uplatnění především u pachatelů z řad dětí a mládeže. Obdobně jako mediace zapojují konference do řešení trestného činu jeho přímé účastníky (tedy oběť a pachatele), avšak jejich okruh rozšiřují o další osoby, jichž se daný případ přímo či nepřímo týká. Jedná se zejména o rodinné příslušníky i další podporovatele oběti a pachatele, a dále o významné představitele příslušné komunity. Přítomnost blízkých lidí by měla oběť povzbudit a posílit, u pachatele se navíc předpokládá, že účast jeho rodičů zvýší pocit odpovědnosti za trestný čin i za následné úsilí k odčinění jeho následků. Také sami rodiče pachatele by měli díky setkání s obětí a jejími blízkými lépe pochopit, co se stalo, a cítit se zavazanejší, aby došlo k urovnání vzniklého konfliktu. U rodinných skupinových konferencí můžeme kromě toho pozorovat také praktické uplatnění celostního rodinného přístupu, který zdůrazňuje vlastní schopnost rodin porozumět svým problémům a najít pro ně uspokojivá řešení.

Celý výzkum je k dispozici [zde](#).